

Νοσηλευτικές δεξιότητες βασισμένες σε ενδείξεις για ασθενείς που χρήζουν επείγουσα φροντίδα

Κουράκος Μιχαήλ¹, Καυκιά Θεοδώρα²

1. Νοσηλεύτης PhD, Διευθυντής Νοσηλευτικής Υπηρεσίας, Γ.Ν. «Ασκληπιείον» Βούλας
2. Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Νοσηλευτικής, ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης

DOI: 10.5281/zenodo.2528965

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Εισαγωγή: Η νοσηλευτική βασισμένη σε ενδείξεις αποτελεί μια σύγχρονη προσέγγιση νοσηλευτικής πρακτικής στον τομέα της υγείας η οποία παρουσιάζει πολλά πλεονεκτήματα κατά την εφαρμογή της σε ασθενείς που χρήζουν επείγουσα φροντίδα.

Σκοπός: Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η ελληνική και διεθνής βιβλιογραφική ανασκόπηση όσον αφορά την εφαρμογή της νοσηλευτικής βασισμένης σε ενδείξεις και τα οφέλη της σε ασθενείς που χρήζουν επείγουσα φροντίδα.

Μεθοδολογία : Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε περιελάμβανε την αναζήτηση και τον εντοπισμό ερευνητικών και ανασκοπικών άρθρων σχετικών με την εφαρμογή της νοσηλευτικής βασισμένης σε ενδείξεις σε ασθενείς που χρήζουν επείγουσα φροντίδα καθώς και τα αποτελέσματα αυτής.

Αποτελέσματα : Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία η εφαρμογή της νοσηλευτικής βασισμένης σε ενδείξεις παρουσιάζει πολλά πλεονεκτήματα, ειδικά όταν ασκείται σε ασθενείς που χρήζουν επείγουσα φροντίδα, καθώς τέτοιες περιπτώσεις απαιτούν εξειδικευμένες δεξιότητες και κριτική σκέψη για την σωστή εκτίμηση και τη βέλτιστη διαχείριση αυτών. Η εφαρμογή της νοσηλευτικής βασισμένης σε ενδείξεις προϋποθέτει την εκπαίδευση του νοσηλευτικού προσωπικού μέσω προσωπικής ανασκόπησης ερευνών, εκπαιδευτικών παρεμβάσεων ή/και κατευθυντήριων οδηγιών βασισμένων σε ενδείξεις.

Συμπεράσματα: Η νοσηλευτική βασισμένη σε ενδείξεις επιφέρει θετικά αποτελέσματα στην έκβαση της υγείας των ασθενών και ως εκ τούτου θα πρέπει να γίνουν προσπάθειες για την ενσωμάτωσή της στην νοσηλευτική πρακτική.

ΛέξειςΚλειδιά: Νοσηλευτική βασισμένη σε ενδείξεις, επείγουσα φροντίδα, επείγουσα νοσηλευτική φροντίδα.

Υπεύθυνος αλληλογραφίας: Κουράκος Μιχαήλ, Γ. Κονδύλη 17, Τ.Κ 17455, Άλιμος Αττικής, E-mail: mixkourakos@hotmail.com

Rostrum of Asclepius® - "To Vimatou Asklepiou" Journal Volume 18, Issue 1 (January - March 2019)

SYSTEMATIC REVIEW

Evidence - based nursing skills on patients in need of emergency care

Kourakos Michael¹, Kafkia Thedora²

1. RN, PhD, Director of Nursing, General Hospital "Asklepieio" Voulas, Athens, Greece
2. Assistant Professor, Nursing Department, Technological Educational Institute of Thessaloniki, Greece

DOI: 10.5281/zenodo.2528965

ABSTRACT

Introduction: Evidence-based nursing is a modern approach to nursing practice in the field of health which has many advantages in its implementation to patients in need of emergency care.

Aim: The aim of the present study was the Greek and international bibliographic review of the implementation of evidence-based nursing and its benefits to patients in need of emergency care.

Method: The methodology followed included the search and identification of research and review articles on the implementation of evidence-based nursing in patients in need of emergency care and the results thereof.

Results: According to the international literature, the implementation of evidence-based nursing has many advantages especially when exercising in patients in need of emergency care, as such cases require specialized skills and critical thinking for proper assessment and optimal management of these. The implementation of evidence-based nursing requires the training of nursing staff through personal review of research, educational interventions and / or evidence-based guidelines.

Conclusions: Evidence-based nursing brings positive results to patients' health outcomes and efforts should therefore be made to integrate it into nursing practice.

Keywords: Evidence-based nursing, acute care, emergency nursing care.

Corresponding Author: Kourakos Michael, G. Kodili 17, P.C 17455, Alimos Attikis, E-mail: mixkourakos@hotmail.com

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η νοσηλευτική πρακτική βασισμένη σε ενδείξεις αποτελεί την πρακτική εφαρμογή των βέλτιστων διαθέσιμων κλινικών στοιχείων τα οποία προκύπτουν από συστηματικά και επιστημονικά ευρήματα λαμβάνοντας υπόψη τα προβλήματα υγείας και νοσηλείας, τις προτιμήσεις και τις αξίες των ασθενών.¹ Σήμερα παρατηρείται μια μετατόπιση της νοσηλευτικής κλινικής πρακτικής από την παραδοσιακή διαίσθηση, την κλινική εμπειρία και την παθοφυσιολογική λογική στην νοσηλευτική πρακτική βασισμένη σε ενδείξεις, η οποία συνδυάζει την κλινική εμπειρία και τεχνογνωσία με τις καλύτερες ισχύουσες ενδείξεις για την φροντίδα του ασθενούς και των διάφορων κλινικών περιπτώσεων.²

Η εφαρμογή της νοσηλευτικής βασισμένης σε ενδείξεις ή αλλιώς τεκμηριωμένης νοσηλευτικής πρακτικής ακολουθεί μια διαδικασία διαμόρφωσης ερωτημάτων με στόχο την αναζήτηση ερευνητικών τεκμηρίων, την απόκτηση των κατάλληλων αποδεικτικών στοιχείων με τη χρήση διαφόρων πηγών πληροφοριών, την κριτική αξιολόγηση και τη σύγκριση ερευνητικών αποτελεσμάτων, ενσωματώνοντας τα στην νοσηλευτική πρακτική και αξιολογώντας την με βάση τα ερευνητικά αποτελέσματα.³ Η εφαρμογή της νοσηλευτικής βασισμένης σε ενδείξεις θεωρείται η καλύτερη πρακτική στις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης επιτυγχάνοντας τη βελτίωση των οφελών

των ασθενών και των αποτελεσμάτων της φροντίδας τους.^{4,5} Οι νοσηλευτές ως επαγγελματίες υγείας πρέπει να συμβάλλουν στην ενσωμάτωση των ερευνητικών τεκμηρίων στη νοσηλευτική πρακτική για την εφαρμογή της νοσηλευτικής βασισμένης σε ενδείξεις.⁶

Ωστόσο, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των περισσότερων μελετών, οι περισσότεροι νοσηλευτές κατά την κλινική πρακτική χρησιμοποιούν τις γνώσεις που αποκτήθηκαν κατά τη διάρκεια της νοσηλευτικής τους εκπαίδευσης, τις γνώσεις των συναδέλφων τους, τη βιβλιογραφία και την καθοδήγηση από έμπειρο προσωπικό, αλλά σπάνια χρησιμοποιούν ερευνητικά στοιχεία.^{7,8} Ως εμπόδια για την εφαρμογή της νοσηλευτικής βασισμένης σε ενδείξεις αναφέρονται η έλλειψη χρόνου και δεξιοτήτων όσον αφορά την εύρεση, ανασκόπηση και χρήση ερευνητικών στοιχείων.⁸ Επίσης, σύμφωνα με ευρήματα ερευνών, οι πεποιθήσεις του νοσηλευτικού προσωπικού όσον αφορά την αξία της τεκμηριωμένης νοσηλευτικής, η εμπιστοσύνη σχετικά με την εφαρμογή της στην πράξη, η συνοχή των ομάδων, η ηγετική υποστήριξη και η ικανοποίηση από την εργασία τους, παρουσιάζουν στενή συσχέτιση με την εφαρμογή της νοσηλευτικής βασισμένης σε ενδείξεις.^{9,10}

ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της παρούσας εργασίας αποτέλεσε η ανασκόπηση της σύγχρονης ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας σχετικά με τις νοσηλευτικές δεξιότητες βασισμένες σε ενδείξεις για ασθενείς που χρήζουν επείγουσα φροντίδα.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η μεθοδολογία της παρούσας συστηματικής ανασκόπησης στηρίχθηκε στην αναζήτηση ερευνητικών μελετών, άρθρων ανασκόπησης και κλινικών μελετών στις βάσεις δεδομένων Google Scholar, Scopus, Science Direct και Pubmed σχετικά με τη νοσηλευτική πρακτική βασισμένη σε ενδείξεις, χρησιμοποιώντας τους όρους “evidence-based nursing”, “acute care” και “emergency nursing care” όσον αφορά την ξενόγλωσση βιβλιογραφία. Όσον αφορά την Ελληνική χρησιμοποιήθηκαν οι όροι “νοσηλευτική βασισμένη σε ενδείξεις”, “επείγουσα νοσηλευτική φροντίδα” και “επείγουσα φροντίδα”. Η αναζήτηση αφορούσε τον εντοπισμό των προαναφερθέντων όρων στον τίτλο, την περίληψη και τις λέξεις κλειδιά. Για την αρχική επιλογή, πραγματοποιήθηκε ανάγνωση των βασικών πληροφοριών της μελέτης (τίτλος, περίληψη). Απερρίφθησαν οι διπλοεγγραφές, οι έρευνες που δεν παρουσίασαν πλήρη σχετικότητα με το αντικείμενο της αναζήτησης, οι περιπτώσεις στις οποίες δεν υπήρχε πρόσβαση στο άρθρο,

καθώς και όσες δεν πληρούσαν τα κριτήρια εισόδου – αποκλεισμού. Επιλέχθηκαν οι μελέτες που αφορούσαν την τελευταία 15ετία (2003-2018).

Κριτήρια ένταξης – αποκλεισμού

Τα κριτήρια εισόδου σύμφωνα με τα οποία έγινε η επιλογή των άρθρων στην παρούσα εργασία ήταν τα εξής:

- Ελληνική ή Αγγλική γλώσσα δημοσίευσης
- Πλήρης πρόσβαση στο άρθρο
- Η συγγραφή των άρθρων να αφορά τη χρονική περίοδο 2003 έως 2018

Τα κριτήρια αποκλεισμού ήταν τα εξής:

- Διαφορετική γλώσσα δημοσίευσης από την Ελληνική ή Αγγλική
- Περιορισμένη πρόσβαση σε άρθρο (πρόσβαση μόνο στην περίληψη)
- Συγγραφή των άρθρων πριν το 2003

Από την αναζήτηση της βιβλιογραφίας βάσει των λέξεων- κλειδιών προέκυψαν 78 μελέτες. Εντοπίστηκαν 19 διπλοεγγραφές σε δύο ή και περισσότερες βάσεις δεδομένων. Η αρχική αξιολόγηση πραγματοποιήθηκε σε 59 άρθρα και αφορούσε την γλώσσα δημοσίευσης, προκύπτοντας 53 άρθρα. Ακολούθησε δευτερογενής αξιολόγηση η οποία αφορούσε την χρονολογία συγγραφής, την πρόσβαση στο άρθρο και την συσχέτιση της άρθρου με το αντικείμενο της παρούσας έρευνας. Κατόπιν ανάγνωσης του πλήρους κειμένου των 53 άρθρων και λαμβάνοντας υπόψη τα κριτήρια αποκλεισμού συμπεριλήφθησαν εντέλει 11 τυχαιοποιημένες μελέτες. Πιο

συγκεκριμένα, 17 αφορούσαν μελέτες που χρονολογούνταν πριν το 2003, σε 5 δεν υπήρξε πλήρης πρόσβαση στο άρθρο και σε 20 παρά τον αρχικό εντοπισμό των λέξεων κλειδιών στον τίτλο ή την περίληψη, τα άρθρα πραγματεύονταν διαφορετικό αντικείμενο μελέτης. Λόγω του ότι ο σκοπός της ανασκόπησης ήταν περιγραφικός, δεν πραγματοποιήθηκε ποσοτική σύνθεση των αποτελεσμάτων και δεν επιχειρήθηκε αποτίμηση της ποιότητας των μελετών βάσει συγκεκριμένων εργαλείων. Στο διάγραμμα ροής 1 αποτυπώνεται η διαδικασία της ανασκόπησης.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας μελετήθηκαν 11 έρευνες της διεθνούς βιβλιογραφίας. Η επιλογή των μελετών πραγματοποιήθηκε με τρόπο, ώστε κάθε έρευνα να εστιάζει σε διαφορετικό είδος κλινικής περίπτωσης (τραύμα στο κεφάλι, φλεβική πρόσβαση, παιδιατρικός πυρετός, πνευμονία κ.α.) όσον αφορά την παρεχόμενη περίθαλψη. Τα στοιχεία των μελετών της παρούσας ανασκόπησης όπως και τα ευρήματά τους αποτυπώνονται στον Πίνακα 1. Οι έρευνες αξιολόγησαν τόσο τις τεχνικές δεξιότητες και τις γνώσεις στην παροχή νοσηλευτικών υπηρεσιών βασισμένων σε ενδείξεις όσο και μη τεχνικές δεξιότητες όπως η εμπιστοσύνη στις ικανότητες του προσωπικού υγείας και η κριτική ικανότητα. Τα αποτελέσματα των μελετών αναδεικνύουν

τη σημαντικότητα της εφαρμογής της νοσηλευτικής βασισμένης σε ενδείξεις μέσω της εστίασης σε δύο βασικά συμπεράσματα στα οποία το σύνολο των ερευνητών παρουσιάζει υψηλό βαθμό συμφωνίας. Το πρώτο αφορά τη βελτίωση των δεξιοτήτων (τεχνικών και μη) του προσωπικού υγείας με αποτέλεσμα τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών περίθαλψης και το δεύτερο την καλύτερη πρόγνωση και έκβαση των περιστατικών που έχρηζαν επείγουσα φροντίδα, στα οποία εφαρμόστηκε η νοσηλευτική βασισμένη σε ενδείξεις.

Αναλυτικότερα, μελέτες¹¹⁻¹⁹ έδειξαν ότι η εκπαίδευση του νοσηλευτικού προσωπικού και η εφαρμογή βασισμένη σε ενδείξεις είχε σημαντικά οφέλη στη βελτίωση των τεχνικών δεξιοτήτων κατά την παροχή των υπηρεσιών υγείας. Επίσης, σύμφωνα με έρευνα¹¹, η εφαρμογή ενός συνόλου παρεμβάσεων βασισμένων σε ενδείξεις που αφορούν ένα καθορισμένο ασθενή ή τμήμα πληθυσμού, όταν εφαρμόζονται μαζί, έχουν ως αποτέλεσμα σημαντικά καλύτερες εκβάσεις από ότι αν εφαρμοστούν μεμονωμένα.¹² Πιο συγκεκριμένα παρατηρήθηκε αύξηση στην ακρίβεια αλλά και μείωση του χρόνου κατά την εκτέλεση. Σε μελέτες^{13,14} που διερεύνησαν την αποτελεσματικότητα ομάδων οι οποίες θα ειδικεύονταν στη δύσκολη φλεβική πρόσβαση¹³ και την τοποθέτηση ρινογαστρικού καθετήρα¹⁴ σε τμήμα Ε.Π αναπτύσσοντας δεξιότητες βασισμένες σε ενδείξεις παρατηρήθηκε ότι η χρήση των

ομάδων, είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του χρόνου εκτέλεσης, επιτυγχάνοντας έτσι πιο έγκαιρη διάγνωση και χορήγηση θεραπειάς.^{15,16} Επίσης, επιτεύχθηκε καλύτερη διαχείριση του πόνου κατά τη διαδικασία, επιτυγχάνοντας έτσι βελτιωμένα κλινικά αποτελέσματα και βελτίωση της ασφάλειας των ασθενών. Τα παραπάνω οδήγησαν σε μείωση της παρέμβασης του γιατρού και στη βελτίωση της ικανοποίησης του ασθενούς.^{17,18} Η καθυστερημένη ή λανθασμένη διάγνωση έχει βρεθεί πως έχει ως αποτέλεσμα την ακατάλληλη περίθαλψη ασθενών οδηγώντας σε κακές εκβάσεις.¹⁹

Σε άλλες μελέτες^{12,20,21,22} οι οποίες αφορούσαν την πρόληψη της πνευμονίας που σχετίζεται με την εφαρμογή του αναπνευστήρα¹², τη διαχείριση παιδικού πυρετού^{20,21} και την εφαρμογή και αξιολόγηση προγράμματος εκπαίδευσης βασισμένου σε ενδείξεις κατά του παιδικού πόνου²² σε ένα τμήμα Ε.Π., πραγματοποιήθηκε σύγκριση των δεξιοτήτων νοσηλευτικού προσωπικού εκπαιδευμένου ως προς τη νοσηλευτική βασισμένη σε ενδείξεις με μη εκπαιδευμένο νοσηλευτικό προσωπικό. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ανασκόπησης τους, η εκπαίδευση του νοσηλευτικού προσωπικού οδήγησε σε σημαντική βελτίωση των γνώσεων, των δεξιοτήτων και της συμπεριφοράς του ενώ σημειώθηκαν σημαντικά οφέλη στους και ασθενείς. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των μελετών, η χρήση της τεκμηριωμένης

νοσηλευτικής είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση των ποσοστών συμμόρφωσης όσον αφορά τις πρακτικές για την πρόληψη των επιπλοκών, τη συχνότητα παρακολούθησης των ασθενών και την από του στόματος χορήγηση φαρμακευτικής αγωγής.

Όσον αφορά τις μη τεχνικές δεξιότητες αφορούν στην εμπιστοσύνη στις ικανότητες του προσωπικού από το ίδιο το προσωπικό, την επικοινωνία, τη λήψη αποφάσεων, τη διαχείριση εργασιών και την εκτίμηση της κατάστασης του ασθενούς. Αποτελέσματα μελετών^{11,19,25,31,32} της διεθνούς βιβλιογραφίας έχουν αποδείξει τη συμβολή της εφαρμογής της νοσηλευτικής βασισμένης σε ενδείξεις από το προσωπικό υγείας στις δεξιότητες του. Ειδικότερα, μετά τη χρήση της τεκμηριωμένης νοσηλευτικής έχει καταγραφεί βελτίωση των γνώσεων και των μη τεχνικών δεξιοτήτων του νοσηλευτικού προσωπικού καθώς και αύξηση της εμπιστοσύνης στις ικανότητες του. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τη λήψη πρωτοβουλιών και τη παροχή πιο άμεσης και αποδοτικής περίθαλψης.¹¹ Επίσης, η χρήση στοιχείων βασισμένων σε ενδείξεις είχε ως αποτέλεσμα τη βελτίωση της επείγουσας νοσηλευτικής περίθαλψης, μέσω της πρόληψης των πρώιμων επιπλοκών.²³ Αυτό οφείλεται στην ορθότερη διαχείριση κινδύνων, την αμεσότερη και ορθότερη αξιολόγηση και αρχική εκτίμηση της κατάστασης του ασθενούς, τη βελτίωση των αποφάσεων

σχετικά με τη διαλογή αναλόγως τη σοβαρότητα της περίπτωσης, την αύξηση της συχνότητας των επαναλαμβανόμενων αξιολογήσεων των ασθενών και την έγκαιρη παραπομπή σε ειδικούς.^{23,24,25} Σημαντικά ήταν επίσης τα ευρήματα έρευνων^{26,27} σύμφωνα με τις οποίες η εκπαίδευση και η χρήση πρακτικών βασισμένων σε ενδείξεις επέφερε αύξηση της εφαρμογής των πρακτικών λόγω της βελτίωσης των επιπέδων εμπιστοσύνης και της κριτικής ικανότητας του νοσηλευτικού προσωπικού αλλά και πιο ακριβή και ορθή εκτέλεσή τους, ενώ, σε άλλη μελέτη²⁸ με σκοπό την αξιολόγηση της νοσηλευτικής φροντίδας βασισμένης σε ενδείξεις, σε τμήμα επειγόντων περιστατικών, οι συμμετέχοντες επέδειξαν σημαντική βελτίωση σε καθεμία από τις τέσσερις κατηγορίες μη τεχνικών δεξιοτήτων: επικοινωνία, λήψη αποφάσεων, διαχείριση εργασιών και εκτίμηση της κατάστασης του ασθενούς.

Εντούτοις, σε πολλές περιπτώσεις έχουν παρατηρηθεί δυσκολίες στην εφαρμογή πρακτικών νοσηλευτικής βασισμένης σε ενδείξεις^{29,30} οι οποίες οφείλονται σε ένα ευρύ φάσμα παραγόντων που αφορούν τόσο τις συνθήκες στον εργασιακό χώρο όσο και θέματα που σχετίζονται με το ίδιο το προσωπικό υγείας. Ειδικότερα τα εμπόδια κατά την εφαρμογή της τεκμηριωμένης νοσηλευτικής διακρίνονται στις εξής τρεις υποκατηγορίες: α) Περιβαλλοντικές που σχετίζονται με το περιβάλλον εργασίας. Σε

αυτές αναφέρθηκαν ο μεγάλος φόρτος εργασίας που οφείλεται στον μικρό αριθμό προσωπικού, η περιορισμένη πρόσβαση σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων σχετικά με την εφαρμογή της νοσηλευτικής βασισμένης σε ενδείξεις κ.α. β) Λειτουργικές/Σχεδιαστικές κατά την εφαρμογή της πρακτικής. Εδώ ως βασικότερες αναφέρονται οι περιορισμένοι πόροι, ο περιορισμένος εξοπλισμός και η χαμηλή συμμόρφωση των ασθενών στις συγκεκριμένες πρακτικές κ.α. και γ) Προσωπικά θέματα που σχετίζονται με δυσκολίες που συνάντησε το προσωπικό κατά τη χρήση του.²⁹

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης, η νοσηλευτική βασισμένη σε ενδείξεις αποτελεί μια σύγχρονη και αποτελεσματική προσέγγιση νοσηλευτικής πρακτικής. Στο σύνολο των ερευνών που παρουσιάστηκαν, η εφαρμογή πρακτικών νοσηλευτικής βασισμένων σε ενδείξεις σε μονάδες Ε.Π. καθώς και σε περιστατικά χρήζοντα άμεση φροντίδα, συνοδεύτηκε από θετικά αποτελέσματα τα οποία αφορούσαν καλύτερη διαχείριση των περιπτώσεων λόγω βελτιωμένων γνώσεων και δεξιοτήτων όσον αφορά κλινικές εφαρμογές συμβάλλοντας τόσο στην ικανοποίηση και την ασφάλεια των ασθενών όσο και στην ικανοποίηση του νοσηλευτικού προσωπικού. Εντούτοις, μικρό ποσοστό εφαρμόζει τη νοσηλευτική

βασισμένες σε ενδείξεις. Ως βασική αιτία στην πλειονότητα των ερευνών, αναφέρθηκε η ελλιπής εκπαίδευση και ενημέρωση. Άλλες αιτίες ήταν το εργασιακό περιβάλλον, η πρόσβαση στη γνώση και ο περιορισμένος χρόνος του προσωπικού για εκπαίδευση.

Παρά τον αυξημένο αριθμό μελετών που διερευνούν την εφαρμογή και τα αποτελέσματα της νοσηλευτικής βασισμένης σε ενδείξεις, κατά τη παρούσα διεθνή βιβλιογραφική ανασκόπηση, εντοπίστηκε σχετικά μικρός αριθμός ερευνών οι οποίες σχετίζονταν με τη χρήση της συγκεκριμένα σε περιστατικά που απαιτούσαν επείγουσα φροντίδα.

Επίσης, οι περισσότερες μελέτες είχαν πραγματοποιηθεί σε ενιαία ιδρύματα και ο αριθμός των δειγμάτων ήταν σχετικά μικρός, γεγονός το οποίο μπορεί να λειτουργήσει ως περιοριστικός παράγοντας για τη γενίκευση των αποτελεσμάτων.

Επιπροσθέτως, σε ορισμένες μελέτες παρατηρήθηκε ελλιπής περιγραφή των παρεμβάσεων καθώς και των εργαλείων εκτίμησης και αξιολόγησης των δεξιοτήτων βασισμένων σε ενδείξεις του νοσηλευτικού προσωπικού. Σε κάποιες από τις μελέτες, η αξιολόγηση τόσο των δεξιοτήτων όσο και των αποτελεσμάτων της χρήσης τους, συντελέστηκε μέσω εργαλείων τα οποία ανέπτυξαν οι ίδιοι οι ερευνητές, χωρίς ωστόσο να δίνονται επιπλέον πληροφορίες

ως προς την αξιοπιστία και την εγκυρότητά τους.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η νοσηλευτική που βασίζεται σε ενδείξεις αποτελεί μια εξελισσόμενη προσέγγιση όσον αφορά την κλινική περίθαλψη. Στηρίζεται στην υπόθεση ότι οι πρακτικές φροντίδας των ασθενών θα πρέπει να ενημερώνονται με βάσιμες ενδείξεις. Οι δεξιότητες του νοσηλευτικού προσωπικού θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των περιπτώσεων, ειδικότερα σε περιστατικά χρήζοντα επείγουσας ανάγκης, στα οποία οι νοσηλευτές θα πρέπει να παρουσιάζουν εγρήγορση όσον αφορά τη λήψη αποφάσεων και την πρακτική περίθαλψης του ασθενούς. Σύμφωνα με τα ερευνητικά άρθρα που χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα εργασία, η εφαρμογή της νοσηλευτικής βασισμένης σε ενδείξεις σε ασθενείς που χρήζουν επείγουσα ανάγκη, παρουσίασε πολλά πλεονεκτήματα. Το επίπεδο των νοσηλευτικών δεξιοτήτων βελτιώθηκε σημαντικά μετά την εφαρμογή παρεμβάσεων με σκοπό την εκπαίδευση του νοσηλευτικού προσωπικού για την εφαρμογή της τεκμηριωμένης νοσηλευτικής, έχοντας ως αποτέλεσμα την παροχή βελτιωμένης περίθαλψης σε όλες τις περιπτώσεις. Η χρήση κατευθυντήριων γραμμών βέλτιστης πρακτικής που στηρίζονται σε αξιόπιστα στοιχεία, ο μεθοδικός και συστηματικός τρόπος έρευνας, οι εκπαιδευτικές

παρεμβάσεις, η επανεξέταση και η εφαρμογή ισχυρότων επιστημονικών στοιχείων και η αξιοποίηση των τεχνολογικών εξελίξεων αποτελούν τους καλύτερους τρόπους για την βελτίωση των δεξιοτήτων των νοσηλευτών και την ενσωμάτωση της τεκμηριωμένης νοσηλευτικής στην κλινική πρακτική. Οι κατευθυντήριες οδηγίες και τα εργαλεία υποστήριξης αποφάσεων σε επείγουσες νοσηλευτικές υπηρεσίες πρέπει να είναι πρακτικά και να έχουν υψηλά επίπεδα κλινικής ωφέλειας, ενώ οι νοσηλευτές θα πρέπει να έχουν την ικανότητα να συνδυάζουν και να χρησιμοποιούν τα καλύτερα στοιχεία με στόχο την ενημέρωση και την βελτίωση της κλινικής πρακτικής τους και της λήψης αποφάσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ingersoll GL. Evidence-based nursing: What it is and what it isn't. *Nursing Outlook* 2000;48:151-152.
2. Salmond SW. Advancing evidence-based practice: A primer. *Orthopaedic Nursing* 2007;26:114-123.
3. Boström AM, Ehrenberg A, Gustavsson JP & Wallin L. Registered nurses' application of evidence-based practice: A national survey. *Journal of Evaluation in Clinical Practice* 2009;15:1159-1163.
4. Best JT, Frith K, Anderson F, Rapp CG, Rioux L & Ciccarello C. Implementation of an evidence-based order set to impact initial antibiotic time intervals in adult febrile neutropenia. *Oncology Nursing Forum* 2011;38:661-668.
5. Clarke HF, Bradley C, Whytock S, Handfield S, van der Wal R & Gundry S. Pressure ulcers: Implementation of evidence-based nursing practice. *Journal of Advanced Nursing* 2005;49:578-590.
6. Hart P, Eaton L, Buckner M, Morrow BN, Barrett DT, Fraser DD, Sharrer RL. Effectiveness of a computer-based educational program on nurses' knowledge, attitude, and skill level related to evidence-based practice. *Worldviews on Evidence-Based Nursing* 2008;5:75-84.
7. Berland A, Gundersen D & Bentsen SB. Evidence-based practice in primary care: An explorative study of nurse practitioners in Norway. *Nurse Education in Practice* 2012;12:361-365.
8. Dalheim A, Harthug S, Nilsen RM & Nortvedt MW. Factors influencing the development of evidence-based practice among nurses: A self-report survey. *BMC Health Services Research* 2012;12:367.
9. Aarons GA, Ehrhart MG, Farahnak LR & Hurlburt MS. Leadership and organizational change for implementation (LOCI): A randomized mixed method pilot study of a leadership and organization development intervention for evidencebased practice implementation. *Implementation Science* 2015;10:11.
10. Stokke K, Olsen NR, Espehaug B & Nortvedt MW. Evidence based practice

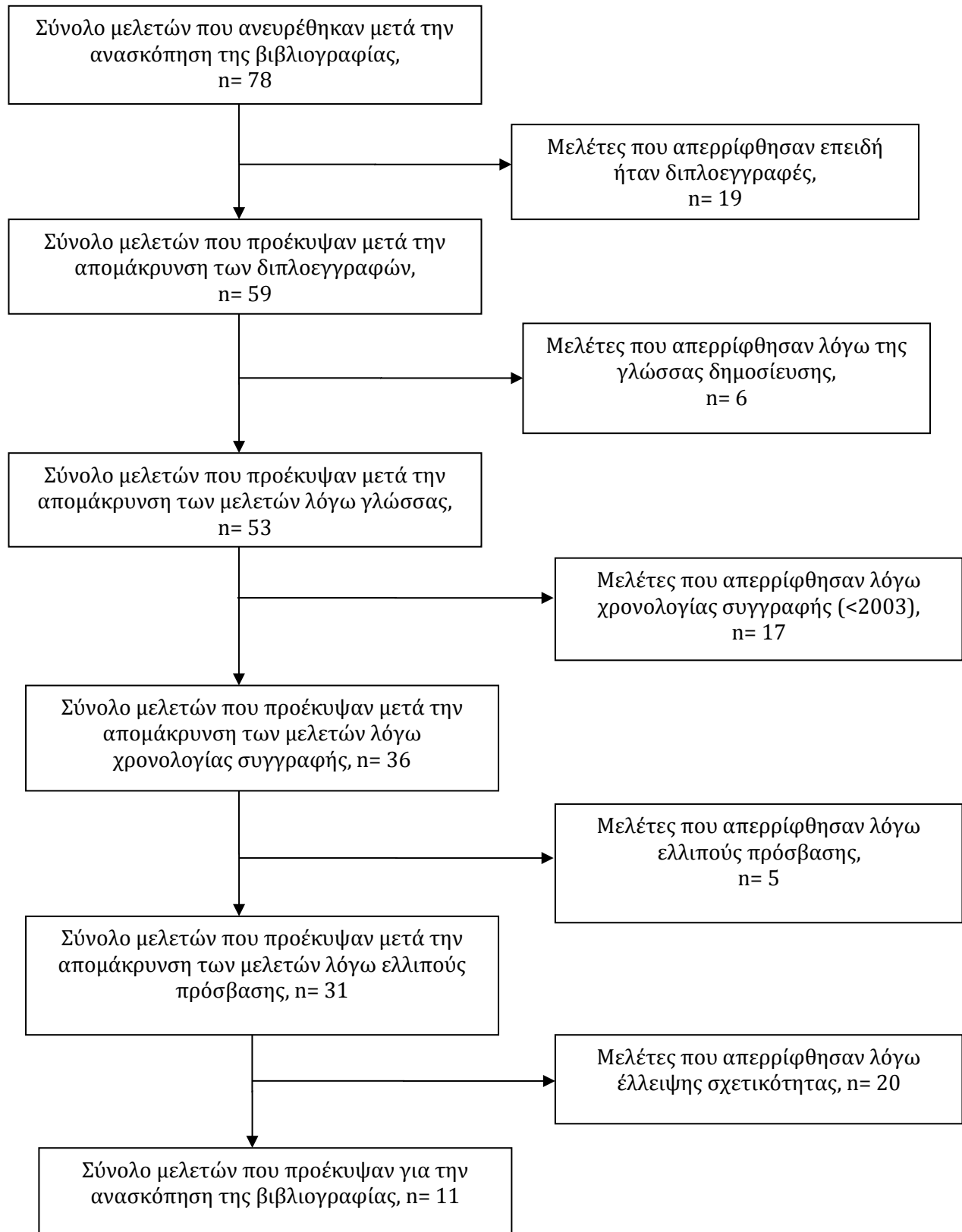

- beliefs and implementation among nurses: A cross-sectional study. *BMC Nursing* 2014;13: 8.
11. Damkliang J, Considine J, Kent B, Street M. Nurses' perceptions of using an evidence-based care bundle for initial emergency nursing management of patients with severe traumatic brain injury: A qualitative study. *International emergency Nursing* 2015;23(4):299-305.
 12. Sedwick M, Lance-Smith M, Reeder SJ, Nardi J. Using evidence-based practice to prevent ventilator-associated pneumonia. *Critical Care Nurse* 2012; 32:41-51.
 13. Whalen M, Maliszewski B, Sheinfeld R, Gardner H, Baptiste D. Outcomes of an Innovative Evidence-Based Practice Project: Building a Difficult-Access Team in the Emergency Department, *Journal of Emergency Nursing* 2018;0099-1767(18):30126-0. Available from: <https://doi.org/10.1016/j.jen.2018.03.011>. Available online 25/04/2018
 14. Solomon R, Jurica K. Closing the Research-Practice Gap: Increasing Evidence-Based Practice for Nasogastric Tube Insertion Using Education and an Electronic Order Set. *J Emerg Nurs* 2017;43(2):133-7.
 15. Walsh G. Difficult peripheral venous access: recognizing and managing the patient at risk. *J Assoc Vasc Access* 2008;13(4):198-203.
 16. Armenteros-Yeguas V, Gárate-Echenique L, Tomás-López MA et al. Prevalence of difficult venous access and associated risk factors in highly complex hospitalised patients. *J Clin Nurs* 2017;26(23-24):4267-4275.
 17. Bauman M, Braude D, Crandall C. Ultrasound-guidance vs. standard technique in difficult vascular access patients by ED technicians. *Am J Emerg Med* 2009;27(2):135-140.
 18. Rippey JC, Carr PJ, Cooke M, Higgins N, Rickard CM. Predicting and preventing peripheral intravenous cannula insertion failure in the emergency department: clinician 'gestalt' wins again. *Emerg Med Australas* 2016;28(6):658-665.
 19. McDonald KM, Matesic B, Contopoulos-Ioannidis DG et al. Patient safety strategies targeted at diagnostic errors: a systematic review. *Ann Intern Med* 2013;158(5 part 2):381-389.
 20. Considine J & Brennan D. Effect of an evidence-based paediatric fever education program on emergency nurses' knowledge. *Accid Emerg Nurs* 2007;15(1):10-9.
 21. Tippett J. Nurses acquisition and retention of knowledge after trauma training. *Accident and Emergency Nursing* 2004;12: 39-46.
 22. Habich, M & Letizia, M. Pediatric pain assessment in the emergency department:

- A nursing evidence-based practice protocol. *Pediatric Nursing* 2015;41(4):198-202.
23. Considine J, McGillivray B. An evidence-based practice approach to improving nursing care of acute stroke in an Australian Emergency Department. *J Clin Nurs* 2010;19(1-2):138-44
24. Wahlgren N, Ahmed N, Davalos A, Hacke W, Millan M, Muir K et al. Thrombolysis with alteplase 3-4.5 h after acute ischaemic stroke (SITS-ISTR): an observational study. *Lancet* 2008;372(9646):1303-1309.
25. Hacke W, Kaste M, Bluhmki E, Brozman M, Davalos A, Guidetti D et al. Thrombolysis with Alteplase 3 to 4.5 hours after acute ischemic stroke. *N Engl J Med* 2008;359(13):1317-1329.
26. Spiva L, Hart P. Evidence-Based Interventions for Preventing Falls in Acute Care Hospitals. 7th Annual Nurses Association's Nursing Quality Conference 2013.
27. Kootaa E, Kääriäinen M, Melender HL. Educational interventions promoting evidence-based practice among emergency nurses: A systematic review. *International Emergency Nursing* 2018;41:51-58.
28. Munroe B, Curtis K, Murphy M et al. A structured framework improves clinical patient assessment and nontechnical skills of early career emergency nurses: a pre-post study using full immersion simulation. *J Clin Nurs* 2016;25(15-16):2262-74
29. Williams J, Petrov G, Kennedy U, Halpenny J, Doherty CP. Moving evidence based guidelines for seizures into practice in the emergency department: What's stopping us? *Epilepsy Behav* 2017;72:72-77.
30. National Institute for Clinical Excellence (2004) the epilepsies: diagnosis and management of the epilepsies in adults in primary and secondary care. <https://www.nice.org.uk/guidance/CG20>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Διάγραμμα ροής 1. Απεικόνιση των βημάτων της συστηματικής ανασκόπησης

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. Τα αποτελέσματα της συστηματικής ανασκόπησης σχετικά με τις Νοσηλευτικές δεξιότητες βασισμένες σε ενδείξεις για ασθενείς που χρήζουν επείγουσα φροντίδα.

ΜΕΛΕΤΗ	ΣΚΟΠΟΣ	ΔΕΙΓΜΑ	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ
Damkliang και συν., ¹¹ 2015	Περιγραφή των αντιλήψεων και της τεκμηριωμένης νοσηλευτικής από νοσηλευτές ΕΠ	Σύνολο 37 νοσηλευτές. Φάση-Ένα:10 νοσηλευτές Φάση-Δύο:17 νοσηλευτές	Πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις σε δύο φάσεις: κατά τη διάρκεια της εφαρμογής της νοσηλευτικής βασισμένης σε ενδείξεις (PhaseOne) και δύο μήνες μετά την εφαρμογή της (Φάση- Δύο)	Βελτίωση της ποιότητας περίθαλψης ως αποτέλεσμα της βελτίωσης των γνώσεων, των δεξιοτήτων και της αυτοπεποίθησης.
Whalen και συν., ¹³ 2018	Διερεύνηση της αποτελεσματικότητας μιας εξειδικευμένης ομάδας νοσηλευτών στα Ε.Π. για την αντιμετώπιση της δυσχερούς φλεβικής πρόσβασης (DVA), η οποία χρησιμοποιούσε πρακτικές βασισμένες σε ενδείξεις.	53 ασθενείς πριν τη δημιουργία και εφαρμογή της εξειδικευμένης ομάδας και 136 μετά τη λειτουργία της ομάδας.	Οι ερευνητές διενήργησαν ένα διάγραμμα ελέγχου των υποθέσεων των ασθενών πριν και μετά την εφαρμογή της εξειδικευμένης νοσηλευτικής ομάδας φλεβικής πρόσβασης ενώ η ποσοτική ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε χρησιμοποιώντας το Excel (Microsoft Corp, Redmond, WA) και SPSS (SPSS Inc, Chicago, IL).	Αύξηση της ικανοποίησης των ασθενών και του προσωπικού, μείωση των κινδύνων για την ασφάλεια των ασθενών, μείωση των καθυστερήσεων στη διάγνωση και τη χορήγηση φαρμάκων βελτιώνοντας το χρόνο παραμονής στα Ε.Π.
Williams και συν., ²⁹ 2017	Διερεύνηση και προσδιορισμός των εμποδίων στην εφαρμογή ολοκληρωμένων πρακτικών περίθαλψης βασισμένων σε ενδείξεις για τη διαχείριση των κρίσεων επιληψίας στο Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών (ΕΠ).	42 μέλη του προσωπικού της ED	Ειδικά Ερωτηματολόγια (Likertscale) για όλες τις ειδικότητες και βαθμίδες του νοσηλευτικού προσωπικού των Ε.Π. αποτελούμενα από ερωτήσεις σχετικά με τη χρησιμότητα, τη σκοπιμότητα, τη σημασία και την εφαρμογή μιας ειδικά σχεδιασμένης πρακτικής βασισμένης σε ενδείξεις για τη διαχείριση των κρίσεων επιληψίας.	Το 95% των συμμετεχόντων δήλωσε βελτίωση της περίθαλψης και θεραπείας των ασθενών. Ως εμπόδια αναφέρθηκαν παράγοντες σχετικοί με: 1) το περιβάλλον 2) τον σχεδιασμό της διαδικασίας και 3) με τον χρήστη.
Considine και Brennan, ²⁰	Διερεύνηση της αποτελεσματικότητας μιας εκπαιδευτικής	48 νοσηλευτές των Ε.Π. πριν την εκπαιδευτική	Αξιολογήθηκαν οι πραγματικές γνώσεις των νοσηλευτών πριν και μετά	Βελτίωση του επιπέδου των γνώσεων και της

2007	παρέμβασης βασισμένης σε ενδείξεις στις γνώσεις των νοσηλευτών στα Ε.Π. και τις κλινικές αποφάσεις που σχετίζονται με τον παιδιατρικό πυρετό	παρέμβαση και 31 από τους ίδιους νοσηλευτές των Ε.Π. μετά την εκπαιδευτική παρέμβαση.	την εκπαιδευτική παρέμβαση σχετικά με τη διαχείριση του παιδιατρικού πυρετού με ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών (multiple choice questions -MCQ). Τα δεδομένα αναλύθηκαν με το λογισμικό SPSS για Windows.	λήψης αποφάσεων του νοσηλευτικού προσωπικού σχετικά με τη διαχείριση του παιδιατρικού πυρετού. μετά την εκπαιδευτική παρέμβαση.
Considine και McGillivray, ²³ 2010	Βελτίωση της επείγουσας νοσηλευτικής περίθαλψης του οξύ εγκεφαλικού επεισοδίου, μέσω της βελτίωσης της χρήσης στοιχείων βασισμένων σε ενδείξεις που αφορούν την πρόληψη των πρώιμων επιπλοκών.		Αξιολόγηση πριν και μετά την χρήση στοιχείων βασισμένων σε ενδείξεις στα εξής: χρόνος αναμονής και παραμονής στα ΕΠ, χρόνος για εξειδικευμένη αξιολόγηση, αξιολόγηση και παρακολούθηση ζωτικών σημείων, μέτρηση θερμοκρασίας και γλυκόζης αίματος. Τα δεδομένα αναλύθηκαν με τη χρήση του λογισμικού SPSS για Windows.	Σημαντική βελτίωση της διαχείρισης κινδύνων, των αποφάσεων σχετικά με τη διαλογή και αύξηση της συχνότητας των επαναλαμβανόμενων αξιολογήσεων των ζωτικών σημείων (αναπνευστικής συχνότητας, καρδιακού ρυθμού, πίεσης και κορεσμού οξυγόνου).
Koota και συν., ²⁷ 2018	Περιγραφή και αποτελέσματα εκπαιδευτικών παρεμβάσεων βασισμένων σε ενδείξεις σε νοσηλευτές ΕΠ	10 μελέτες	Αναζήτηση στις βάσεις δεδομένων CINAHL, Cochrane, PubMed και Scopus μεταξύ 2006-2016 και παρουσίαση σύμφωνα με το PRISMA	Σημαντική βελτίωση στα οφέλη των ασθενών και τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τη συμπεριφορά των νοσηλευτών.
Solomon και Jurica, ¹⁴ 2017	Διερεύνηση της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης νοσηλευτών σε πρακτικές βασισμένες σε ενδείξεις όσον αφορά την τοποθέτηση ρινογαστρικού καθετήρα σε τμήμα Ε.Π.	N=35 νοσηλευτές των Ε.Π.	Πραγματοποιήθηκε συνέντευξη και εξέταση του νοσηλευτικού προσωπικού πριν και 6 μήνες μετά την εκπαίδευση, όσον αφορά τις γνώσεις του, τις πρακτικές και τα φάρμακα που χρησιμοποιεί για τη τοποθέτηση ρινογαστρικού καθετήρα.	Σημειώθηκε αύξηση της ικανοποίησης των ασθενών και του νοσηλευτικού προσωπικού, με βελτίωση των κλινικών αποτελεσμάτων και αύξηση της ασφάλειας των ασθενών.
Sedwick και	Διερεύνηση της αποτελεσματικότητας	Το νοσηλευτικό προσωπικό	Το νοσηλευτικό προσωπικό ενημερώθηκε για την	Σημειώθηκε μείωση των περιστατικών

συν., ¹² 2012	της χρήσης πρακτικών φροντίδας βασισμένων σε ενδείξεις από νοσηλευτικό προσωπικό σε μονάδες Ε.Π. με στόχο τη μείωση της συχνότητας πνευμονίας που σχετίζεται με τον αναπνευστήρα	(n=105) του νοσοκομείου Lankenau από 01/01.2009-31/12/2009	πρόληψη και τη περίθαλψη της πνευμονίας με αναπνευστήρα, μέσω πρωτοκόλλων βασισμένων σε ενδείξεις. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε από 01/01/2009-21/12/2009 μέσω της χρήσης ατομικού ηλεκτρονικού εργαλείου ανατροφοδότησης σε πραγματικό χρόνο, σχετικά με το ποσοστό συμμόρφωσης του νοσηλευτικού προσωπικού στα πρωτόκολλα.	πνευμονίας και αύξηση των ποσοστών συμμόρφωσης (έως 98%) όσον αφορά τις πρακτικές για την πρόληψη του πεπτικού έλκους, της θρόμβωσης, την διακοπή της καταστολής, την ανύψωση της κεφαλής της κλίνης και του πρωτόκολλου στοματικής φροντίδας.
Habich και Letizia, ²² 2015	Εφαρμογή και αξιολόγηση προγράμματος εκπαίδευσης βασισμένο σε ενδείξεις για τη διαχείριση του παιδικού πόνου από νοσηλευτικό προσωπικό των Ε.Π. και η δημιουργία πρωτόκολλου αξιολόγησης του πόνου.	78 νοσηλευτές των Ε.Π.	78 άτομα του νοσηλευτικού προσωπικού παρακολούθησαν εκπαιδευτικό πρόγραμμα βασισμένο σε ενδείξεις. Δύο εβδομάδες μετά τη συμπλήρωση της εκπαίδευσης αξιολογήθηκε η γνώση και οι πρακτικές διαχείρισης του νοσηλευτικού προσωπικού εξετάζοντας τα ιατρικά αρχεία 6 ασθενών.	Παρατηρήθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά στις μέσες βαθμολογίες πριν και μετά την εκπαίδευση, βελτίωση της γνώσης του προσωπικού και αύξηση των ποσοστών συμμόρφωσης στα πρωτόκολλα διαχείρισης του πόνου.
Spiva and Hart, ²⁶ 2013	Διερεύνηση της αποτελεσματικότητας παρεμβάσεων του νοσηλευτικού προσωπικού βασισμένων σε ενδείξεις για την πρόληψη των πτώσεων.	8 νοσηλευτικές μονάδες σε 4 νοσοκομεία (2 ορθοπεδικές, 2 νευρολογίας, 1 χειρουργική, 1 ψυχιατρική, 1 ογκολογική και 1 καρδιακής τηλεμετρίας).	Η έρευνα διεξήχθη από 08/2011 έως 03/2012. Η μεθοδολογία υπολογισμού του ποσοστού πτώσεων έγινε σύμφωνα με το NDNQI ¹⁶ Χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο με κλίμακα Likert και η στατιστική ανάλυση των δεδομένων έγινε με το SPSS για Windows Release18.0.	Τα ευρήματα υποστηρίζουν ότι η εκπαίδευση και η χρήση πρακτικών βασισμένων σε ενδείξεις επέφερε μείωση του ποσοστού πτώσεων.
Munroe και συν., ²⁸ 2016	Η αξιολόγηση της επίδρασης νέου πλαισίου αξιολόγησης της νοσηλευτικής φροντίδας (HIRAID)	N=38 νοσηλευτές/τριες από 6 μονάδες Ε.Π. της	Αξιολόγηση των ικανοτήτων του δείγματος πριν και μετά την εφαρμογή της τεκμηριωμένης νοσηλευτικής, με τη χρήση	Σημειώθηκε βελτίωση σε καθεμία από τις τέσσερις κατηγορίες μη τεχνικών δεξιοτήτων:

	βασισμένου σε ενδείξεις, σε τμήμα Ε.Π.	Αυστραλίας.	ενός εργαλείου συλλογής δεδομένων. Η ανάλυση των δεδομένων έγινε με Microsoft Excel και SPSS v 22.0 (IMB Corp. 2013).	επικοινωνία, λήψη αποφάσεων, διαχείριση εργασιών και εκτίμηση της κατάστασης.
--	--	-------------	---	---